

законом» вважаємо, що предметом злочину слід визнавати лише ті виборчі документи, строки зберігання та перелік яких визначені виборчим законодавством.

Крім цього, у пояснювальній записці до проекту закону, який було внесено до Верховної Ради України 7 грудня 2004 р. та який доповнив чинний КК України ст. 158², зазначено: «Зважаючи на суспільно-небезпечний характер дій, що посягають на політичні права громадян України обирати та бути обраним, мати об'єктивну, чесну та неупереджену інформацію стосовно усіх стадій виборчого процесу, виходячи з негативної практики виборчої кампанії по виборам Президента України у жовтні та листопаді 2004 р., з метою забезпечення розслідування усіх обставин, що спричинили спотворення результатів народного волевиявлення і відміну Верховним Судом України результатів голосування, виникає необхідність ввести кримінальну відповідальність за ... знищення виборчої документації поза встановленим законом строком. Тобто, метою зберігання виборчої документації є виявлення можливих випадків порушення виборчого законодавства яке призвело до спотворення результатів волевиявлення на виборах.

У такому разі, суспільну небезпеку складу злочину передбаченого ст. 158² КК України становитиме лише незаконне знищення тих документів, які мають пряме або опосередковане відношення до результатів волевиявлення громадян.

Враховуючи викладене вище предметом злочину передбаченого ст. 158² КК України у частині незаконного знищення виборчої документації поза встановленим законом строком зберігання у державних архівних установах є: протоколи виборчих комісій про підрахунок голосів виборців на виборчих дільницях, про підсумки голосування в територіальних виборчих округах, виборчі бюлетені, контрольні талони виборчих бюлетенів, попередні та уточнені списки виборців, акти, заяви, скарги про порушення вимог виборчого законодавства при проведенні голосування і підрахунку голосів виборців, протоколи та рішення виборчих комісій.

Куца Р. Ю.,

здобувач ступеня вищої освіти бакалавра ННІ № 1
Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник: професор кафедри оперативно-розшукової діяльності Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент **Марков М. М.**

ФОРМИ СПІВУЧАСТІ ЗА КРИМІНАЛЬНИМ КОДЕКСОМ УКРАЇНИ ТА ІНОЗЕМНИХ КРАЇН

В наш час створення організованих груп та злочинних організацій є найбільш небезпечними формами, які загрожують суспільним відносинам. Злочини, які вчиняються злочинними організаціями чи організованими групами характеризуються високим ступенем смертності.

На Київщині спільними зусиллями прокуратури та силових структур упродовж першого півріччя 2019 року виявлено та знешкоджено 10 організованих груп, відносно 48 осіб.

З метою забезпечення ефективної протидії організованим злочинним об'єднанням у Кримінальному кодексі України сформовано низку статей, що визначають головні положення кваліфікації злочинів, учинених у співучасті. Однак вивчення наукової літератури й проведення соціологічних досліджень свідчить про недостатню якість та ефективність кримінально-правових положень, що регламентують особливості кримінальної відповідальності учасників організованих злочинних об'єднань.

Форми співучасті в Кримінальному кодексі України визначені через злочин, учинений певним об'єднанням.

Злочин визнають таким, що вчинений групою осіб, якщо в ньому брали участь декілька (два або більше) виконавців без попередньої змови між собою (ч. 1 ст. 28).

Злочин вважають вчиненим за попередньою змовою групою осіб, якщо його спільно вчинили декілька осіб (дві або більше), які заздалегідь, тобто до початку злочину, домовилися про спільне його вчинення (ч. 2 ст. 28).

Злочин визнають вчиненим організованою групою, якщо в його готуванні або вчиненні брали участь декілька осіб (три і більше), які попередньо зорганізувалися в стійке об'єднання для вчинення цього та іншого (інших) злочинів, об'єднаних єдиним планом із розподілом функцій учасників групи, спрямованих на досягнення цього плану, відомого всім учасникам групи (ч. 3 ст. 28).

Злочин вважають таким, вчинений злочинною організацією, якщо він скоєний стійким ієрархічним об'єднанням декількох осіб (п'ять і більше), члени якого або структурні частини якого за попередньою змовою зорганізувалися для спільної діяльності з метою безпосереднього вчинення тяжких або особливо тяжких злочинів учасниками цієї організації, або керівництва чи координації злочинної діяльності інших осіб, або забезпечення функціонування як самої злочинної організації, так і інших злочинних груп (ч. 4 ст. 28) [1].

Так, Кримінальний кодекс України не містить поняття форми співучасті та його визначення. Форми співучасті наведені в ст. 28 Кримінальному кодексі України та містяться в нормах Особливої частини Кримінального кодексі України. Злочинна організація непередбачена в якості кваліфікуючої ознаки, проте в Особливій частині Кримінального кодексу України є норми, котрі передбачають відповідальність за її створення.

Саме через відсутність єдності думок в науці кримінального права законодавець не назвав «Форми співучасті». В деяких кримінальних кодексах відповідна норма з аналогічним змістом називається «Форма співучасті», наприклад, ст. 43 Кримінальному кодексі Республіки Молдова передбачає такі форми співучасті: проста співучасть, складна співучасть, організована злочинна група, злочинна організація кожній з яких присвячена окрема норма. Критерієм виділення форм законодавець використовує рівень координації дії

співучасників. Водночас під час опису конкретних форм співучасті використовують і інші фактори, а саме роль у виконанні складу злочину, наявності попередньої змови, ступінь зорганізованості, мета об'єднання.

Злочин визнається вчиненим за простої співучасті, якщо в його вчиненні брали участь дві або більше осіб, кожен з яких реалізує об'єктивну сторону.

Злочин визначається вчиненим за складної співучасті, якщо в його участі, які виступали в якості виконавця, організатора, пособника, підбурювача, але об'єктивна сторона злочину може бути реалізована одним виконавцем або двома чи більше виконавцями.

Організована злочинна група чи злочинна організація відрізняються від попередніх форм співучасті в злочині за допомогою ознаки стійкості [2].

У Білорусії питання співучасті висвітлено в 5 нормах, але без виділення в окрему главу чи розділ. Вчинення злочину групою осіб включає наявність двох або більше осіб, при цьому вони всі повинні бути виконавцями злочину. Група осіб за попередньою змовою включає – наявність попередньої змови між виконавцями, кількість яких не конкретизована законодавцем. Вчинення злочинів організованою групою, то це вчинення двома або більше особами, які попередньо об'єдналися в стійку керовану групу для спільної злочинної діяльності. Злочинною організацією визначається об'єднання організованих груп або їх організаторів (керівників), інших учасників для розробки чи для реалізації заходів щодо здійснення злочинної діяльності або створення умов для її діяльності та розвитку [3].

Кримінальне законодавство більшості зарубіжних держав не містить поняття «співучасть», «форми співучасті» (Іспанія, Франція, ФНР, Швеція, Швейцарія), обмежуючись лише переліком видів співучасників, правилами кваліфікації та звільнення від кримінальної відповідальності, описом ексцесу виконавця (Англія, США, Японія), оскільки кримінально-правова доктрина цих країн сприймає співучасть у вузькому сенсі слова. Законодавча база іноземних держав складається з норм про злочину змову, конкретних складів злочину в Особливій частині Кримінального кодексу [4, ст. 576].

Кримінальне законодавство зарубіжних країн суттєво відрізняється від законодавства України. В іноземних державах немає чіткого визначення поняття «співучасті», оскільки вони обмежуються прецедентним характером формулювань (Італія, США, Франція) та відповідальність за вчинення злочинів в складі організованих злочинних об'єднань переважно регламентується в спеціальних законодавчих актах (Італія, США, ФНР).

Список використаних джерел

1. Кримінальний кодекс України (зі змінами та доповненнями станом на 01.09.2018р.). 12 с.
2. Кримінальний кодекс Республіки Молдова (станом на 02.06.1999р.).
3. Кримінальний кодекс Республіки Білорусь (станом на 14.04.2009р.).
4. Кримінальне право зарубіжних країн. Загальна частина. І. Д. Козочкіна. 2003. 576 с.